

V Palíne - im to páli...

Základná škola s materskou školou Palín je vidieckou školou, ktorú navštevuje 266 žiakov zo šiestich obcí. Je umiestnená mimo hlavnej cesty, v prostredí plnom zelene. Aj to je jedna z podmienok úspešnej realizácie environmentálnej výchovy (ENV) na škole. V roku 1989 sa škola zapojila do projektu Škola podporujúca zdravie. Tu boli zo strany vedenia položené základy nového smerovania školy k zdravému životnému štýlu, ktoré pokračujú od roku 2001 druhou fázou projektu. Už ako radová učiteľka som pracovala so žiakmi v krúžkoch zameraných na ochranu životného prostredia. Boli to ťažké začiatky, pretože mnoho žiakov, ba dokonca ani rodičov nechápalo zmysel takýchto činností. Do popredia sa ochrana životného prostredia, a tým aj environmentálna výchova, dostala až po osvetovej činnosti niektorých organizácií, hlavne mimovládnych, a po nežnej revolúcii. Ľudia si pomaly začali uvedomovať skutočnosť, že ako jedinci môžu dokázať málo, ale spolu môžu zachrániť svet, pričom treba mať na zreteli, že vplyv našich rozhodnutí sa prenesie na niekoľko generácií.

Úspešnú realizáciu ENV na našej škole môžeme zhrnúť do týchto postupných krokov:

Prvý krok - realizácia projektu Škola podporujúca zdravie (1989) - prvý krok k vytvoreniu pozície koordinátorov primárnej prevencie, výchovy k manželstvu a rodičovstvu, ochrany človeka a prírody, environmentálnej výchovy.

Druhý krok - prieskum vzťahu k ochrane životného prostredia žiakov aj učiteľov (1994). Z výsledkov vyplynulo, že väčšina, hlavne menších detí, chápe svoje prostredie dosť citlivo, vrátane nedostatkov, a vie celkom dobre opísať možnosti riešenia tohto problému. Pri práci s deťmi sme používali pracovné listy z príručky pre učiteľov zo Zelenej linky.

Tretí krok - spracovanie projektu ENV na našej škole, a to zapracovaním tém zaoberajúcich sa ochranou životného prostredia do jednotlivých predmetov.

Štvrtý krok - vstup žiakov za členov mimovládnej organizácie Stromu života. Táto organizácia sa ako prvá na Slovensku orientovala výhradne na praktické zapojenie detí a mládeže na záchranu kultúrnych pamiatok a ochrany prírody. Na škole začali pracovať dva krúžky, ktoré svoje aktivity zamerali na praktické aplikácie ochrany životného prostredia mimo vyučovania. Tým sme spojili teóriu a prax, čo sa ukázalo ako významný krok a prinieslo prvé úspechy. V roku 2000 boli naše krúžky vyhlásené medzi 20 najlepších. Dostavili sa aj prvé výsledky a úspešné umiestnenia na okresných, ale aj krajských kolách biologických olympiád. Začalo sa viacej dbať na estetizáciu prostredia. Vysádzala sa zeleň, upravovali sa priestory, žiaci mali plno nápadov a praktických riešení.

Piaty krok - zapojenie sa do projektov Stromu života: *Živá voda* - monitorovanie rieky v našom okolí; *Modré z neba* - meranie kyslíka dažďov a zisťovanie druhov lišajníkov; *Zakliata hora* - monitorovanie skládok odpadu v našom okolí, snaha o ich likvidáciu v spolupráci s miestnou samosprávou a vydanie malej publikácie; *Krajina pokladov*, projekt podporovaný Unescocom, v rámci ktorého naše žiačky získali v súťaži Historické pamiatky mojimi očami významné ocenenie. Práca na týchto projektoch priniesla škole aj finančnú dotáciu od Stromu života, a tak sme mohli žiakov dostatočne odmeniť za ich usilovnú prácu výletom za poznaním a históriou našej vlasti, a neobmedzene pracovať počas celého roka. Počas 7 rokov, odkedy sme zapojení do činnosti Stromu života, v týchto krúžkoch pracovalo spolu 140 detí. Podarilo sa to len vďaka

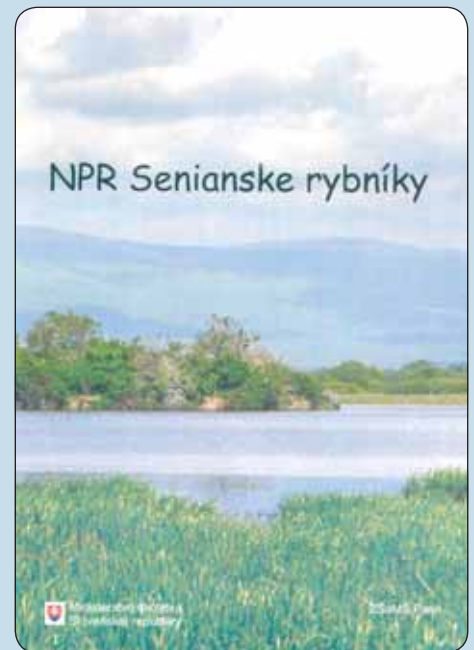
podpore vedenia školy a aktivít učiteľov.

Šiesty krok - pravidelné organizovanie *Týždňa Zeme*. Aktivity, do ktorých zapájame celú školu a široké okolie, majú veľký ohlas. V roku 2007 sme usporiadali tieto akcie: Móda 21. storočia - všetky modely boli vyrobené z odpadového materiálu, Prechádzka rozprávkou krajinou, Výroba posterov, Zašívanie ozónovej diery, realizácia náučného chodníka, zhotovenie pohľadníc a darčekových krabičiek z nazbieraného odpadu, športové aktivity a mnoho ďalších. Tu treba spomenúť aj organizovanie exkurzií a vychádzok do blízkeho, ale aj vzdialenejšieho okolia, besedy s ochranármi, spolupráca s environmentálnymi združeniami.

Sedmy krok - grantový program *Enviroprojekt 2005*. Po úspešnej práci na projektoch Stromu života sme sa v roku 2005 rozhodli skúsiť šťastie vlastným projektom o Národnej prírodnej rezervácii Senianske rybníky. Skúsenosti, ktoré sme získali počas niekoľkých rokov, sme využili pri spracovávaní výzvy ministerstva školstva ohľadne enviroprojektov.

Východiskom nášho projektu bola skutočnosť, že 3 km od Palína sa nachádza obec Senné a v blízkosti NPR Senianske rybníky, ktorej súčasťou je aj Ramsarská lokalita Senné - rybníky s unikátnymi mokraďami. NPR je významným vtáčím územím s výskytom asi 145 druhov vtáctva, 300 druhov vyšších rastlín, z ktorých 15 % patrí medzi vzácne a ohrozené druhy. Cieľom projektu bolo oboznámiť žiakov našej školy a verejnosť s touto významnou a veľmi hodnotnou lokalitou a formovať správny názor a úsudok na environmentálne problémy v tejto oblasti a ich riešenie. Projekt bol schválený MŠ SR, bola mu pridelená dotácia, trval od augusta 2005 do 31. decembra 2005. V rámci tohto projektu sme zorganizovali množstvo aktivít, v rámci ktorých sme nadviazali spoluprácu so Správou CHKO Latorica v Trebišove, Zemplínskym múzeom v Michalovciach, s OZ SOSNA a DAFNE. Okrem aktivít v teréne, žiaci zhotovili tematickú nástenku, plagáty, pripravili do školského rozhlasu reláciu o tejto lokalite, ktorú sme potom vysielali aj v miestnych rozhlasoch jednotlivých obcí. Zrealizovali sme vedomostnú, literárnu a výtvarnú súťaž. Zhotovili sme ucelenú brožúru, kde sme propagovali najdôležitejšie a najohrozenejšie druhy, ktoré sa v danej lokalite nachádzajú, a poukázali sme na nutnosť ochrany tohto územia. Učitelia so žiakmi našťudovali ekodivadlo, ktorým sa predstavili na Vianočnom koncerte v kultúrnom dome v Palíne širokej verejnosti, spolu s výstavou prác detí zapojených do tohto projektu. S pomocou učiteľov technickej výchovy, žiakov a rodičov sme zhotovili a nainštalovali informačnú ekotabulu tohto cenného územia. Na začiatku a konci projektu sme zrealizovali anketu, s cieľom zistiť, či sa zvýšila informovanosť o tejto lokalite u žiakov, ako aj ich postoje.

Ankety sa zúčastnilo 150 žiakov 4. až 9. ročníka. Žiaci mali preukázať svoje vedomosti o založení, účele založenia, rozlohe, význame a miere ochrany tohto územia, ďalej o druhovej rozmanitosti organizmov žijúcich na tomto území. V závere ankety mali uviesť činitele, ktoré ohrozujú túto oblasť a návrhy, ktoré by viedli k ochrane, zlepšeniu podmienok a zachovaniu druhovej rozmanitosti na tomto území, aby sa zachovala aj do budúcnosti. Kým na začiatku projektu vedelo bližšie informácie o NPR Senianske rybníky uviesť zo 150 žiakov iba 42, čo bolo 28 %, na konci projektu sa tento počet zvýšil na 115 žiakov z celkového počtu 137 opýtaných, čo bolo 84 %. Výsledky

ukázali zlepšenie o 56 %, čo je veľmi pekný výsledok práce na projekte. Toto naše tvrdenie potvrdzuje aj veľmi pozitívne vyjadrenie garanta projektu MVDr. Samuela Pačenovského z OZ Sosna, z ktorého vyberáme:

„Projekt považujem za vysoko aktuálny, pretože z dlhodobého pohľadu je možné zabezpečiť ochranu významných prírodných hodnôt iba vtedy, ak si potrebu ochrany týchto hodnôt osvoja miestni obyvatelia. Pretože informácie o chránenej lokalite Senné sú medzi miestnym obyvateľstvom pomerne skromné, každý ekovychovne zameraný projekt na zlepšenie existujúceho stavu považujem za veľmi potrebný a užitočný. Význam projektu v mojich očiach zvyšuje skutočnosť, že táto ekovychovná činnosť je smerovaná najmä na mládež, čo je dobrou investíciou do budúcnosti. Samotné chránené územie NPR a jeho okolie sú jednou z významných príležitostí (rezerv) pre trvalo udržateľný rozvoj celého regiónu, aj keď do povedomia miestnych obyvateľov táto skutočnosť ešte neprenikla, alebo preniká iba postupne. Aj v tomto kontexte je potrebný prínos tohto projektu hodnotiť veľmi pozitívne.“

Ďalšie prínosy programu Enviroprojekt: zapojenie sa väčšieho počtu žiakov do biologickej olympiády v tomto šk. roku ako po iné roky - časť z nich si vybrala práve riešenie problému mokradí v NPR Senianske rybníky; zapojenie žiakov do súťaže Korešpondenčnej školy ekológie, spracovanie príspevkov žiakov do školského časopisu Palínsky školáčik, nadviazanie spolupráce s OZ Tatry, zlepšenie spolupráce s miestnymi samosprávami, angažovanie a spolupráca rodičov pri mimoškolských aktivitách zameraných na ENV, získanie metodických materiálov pre učiteľov na skvalitnenie ENV a využívanie medzipredmetových vzťahov na škole, zostavenie rámcového programu ENV na školský rok v spolupráci pedagógov, žiakov a vedenia školy, ktorý vychádza z úloh plánu školy.

V roku 2006 sme na tento úspešný projekt nadviazali druhým enviroprojektom. Aj keď sme naň nedostali dotáciu, zrealizovali sme naplánované aktivity, ktoré sa žiakom veľmi páčili.

Ing. Eva Tchuriková
riadiťelka ZŠ s MŠ Palín